

Innhold

INTRODUKSJON TIL DEL I

AKSJONSFORSKNING I BARNEHAGEN – TEORETISKE PERSPEKTIVER 13

Kjell Aage Gotvassli

Referanser 17

Kapittel 1

Endring og utvikling i barnehagen 19

Kjell Aage Gotvassli

Innledning 19

Barnehager som lærende organisasjoner 20

 Ledelse og refleksjonsprosesser 23

Barnehagebasert kompetanseutvikling 25

Det erfaringsbaserte og sosiokulturelle perspektiv 26

 Læring gjennom praksisfellesskap 26

 Kunnskap i handling 28

 Den reflekterte praktiker 28

 Dobbeltkretslæring 29

Praksisendring og utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon .. 32

Aksjonsforskning og endring i barnehagen 33

Avslutning 34

Referanser 35

Kapittel 2

Aksjonsforskning som begrep 38

Kjell Aage Gotvassli

Innledning 38

Aksjonsforskningens røtter 39

Ulike retninger i aksjonsforskning 40

Aksjonsforskning som forskning 41

Ulike definisjoner	44
Pedagogisk utviklingsarbeid og aksjonsforskning	45
Aksjonsforskning og aksjonslæring	46
Aksjonsforsker i egen barnehage	47
Aksjonsforskningens ulike bidrag	48
Avslutning	49
Referanser	50

Kapittel 3

Arbeidet med aksjonsforskning i barnehagen

Kjell Aage Gotvassli

Innledning	52
Kritisk analyse	53
Sentrale arbeidsformer	54
Aksjonsforskningsspiralen	54
Planlegging og forberedelse	56
Diagnose eller konstruksjon	57
Planlegging av handling eller aksjon	59
Konkret handling eller aksjon	60
Tilbakemelding, dokumentasjon og evaluering	60
Ulike tradisjoner i aksjonsforskning	61
Aksjonsforskeren som fasilitator	62
� dokumentere aksjonsforskning	65
Utfordringer med aksjonsforskning	67
Fasitkultur eller undringskultur	68
Aksjonsforskningens status	69
Validitet i aksjonsforskning	69
Praktisk arbeid med validitet	71
Avslutning	72
Referanser	72

Kapittel 4

Etiske utfordringer og dilemmaer i aksjonsforskning

Torill Moe og Kjell Aage Gotvassli

Innledning	75
Forskningsetiske retningslinjer	76
Etiske prinsipper i aksjonsforskning	76
Deltaker eller medforsker	80
Hawthorne-effekten	83
Etikk i dokumentasjon	84

Leder og aksjonsforsker i egen organisasjon	86
Legalitet og legitimitet	86
Nærhet til feltet	86
Leder og aksjonsforsker – maktforholdet	87
Noen dilemmaer i aksjonsforskning	87
Avslutning	91
Referanser	91

INTRODUKSJON TIL DEL II AV BOKA

AKSJONSFORSKNING PÅ MANGE VIS I BARNEHAGEN

Kjell Aage Gotvassli

Innledning	96
Bakgrunn – ledelse for læring	97
Forberedelser	98
Avklaring av roller, oppgaver og ansvar	99
Arbeidet i den enkelte barnehage	101
Referanser	102

Kapittel 5

Utvikling av endringskultur gjennom refleksjonsgrupper

Erfaringer fra Toppen barnehage

Berit Irene Vannebo og Kjell Aage Gotvassli

Innledning	103
Bakgrunn – om barnehagen	105
Profil og satsingsområder 2015–2018	105
Valg av fokusområde – problemstillinger	106
Fokusområde – utvikling av barns språk gjennom kvalitet i språkmiljøet i barnehagen	109
Organisering av arbeidet	110
Dokumentasjon og arbeidsformer	110
Gjennomføring av aksjonsforskningsprosjektet	112
Definisjon av beste praksis	113
Refleksjonsgrupper og betydningen av struktur	115
Erfaringer og vurderinger: Om aksjonsforskning og organisasjonslæring ..	118
Betydningen av struktur og ledelse	119
Betydningen av medvirkning	120
Betydningen av pedagogisk dokumentasjon	121
Betydning av kollektive arbeidsformer for å skape en lærende barnehage	123
Veien videre for Toppen barnehage	127

Avslutning	127
Referanser	128

Kapittel 6

Aksjonsforskning som metode i ledelse av kompetanseutvikling 130

Erfaringer fra Åsen barnehage

Per Tore Granrusten

Innledning	130
Åsen barnehage	132
Valg av fokusområde	132
Organisering av arbeidet	133
Aksjonsformer	135
Gjennomføring	135
Datainnsamling og dokumentasjon	135
Møter og stoppunkter i prosessen	136
Erfaringer og vurderinger	137
Framdriften i prosjektet	137
Ny fase i prosessen	138
Syn på barns læring	139
Endring i forståelsen av læring og ledelse	140
Lederrollen hos styrer og de pedagogiske lederne	142
Aksjonsforskningsprosessen	145
Barnehagens oppsummering av aksjonsforskningsprosjektet	148
Veien videre for Åsen barnehage	149
Avslutning	150
Hva slags syn på barns læring kom fram?	150
Hvordan utøves lederrollen i læringsprosessene?	151
Referanser	152

Kapittel 7

Kvalitetsutvikling i prosjektarbeid med barn 153

Erfaringar frå Sletta barnehage

Yngve Skjæveland

Innleiing	153
Bakgrunn – om Sletta barnehage	154
Val av fokusområde i barnehagen	155
Vegen fram mot ei problemstilling	155
Prosjektarbeid og pedagogisk dokumentasjon	156
Organisering av arbeidet	158
Gjennomføring	159

Plandokumentet som utgangspunkt	159
Diskusjonar i refleksjonsgrupper	160
Ny organisering av og konkrete tiltak i prosjektarbeid med barn	162
Pedagogisk dokumentasjon sett i system	162
Individuelle målsetjingar for heile personalgruppa	163
Teoretisk skulering	164
Felles refleksjonar kring læringsmiljø og lærings syn	164
Erfaringar og vurderingar	167
Datamaterialet	167
Frå skepsis og forvirring til kompetanseutvikling	168
Aksjonsforskning tar tid og frigjer tid	169
Pedagogisk dokumentasjon som refleksjonsverktøy	170
Individuell og kollektiv læring i ein lærande organisasjon	171
Teoriforankring – læring gjennom teori og praksis	173
Kritisk refleksjon over eigen praksis og kultur	174
Arbeidet vidare i Sletta barnehage	175
Avslutning	175
Referansar	177

Kapittel 8

Aksjonsforskning som samtidig prosjekt

Erfaringer fra Heia barnehage

Kari Hoås Moen

Innledning	179
Kort presentasjon av Heia barnehage	180
Valg av fokus og arbeidsformer i aksjonsforskningsprosjektet	181
Plandokumenter, møter og organisering	183
Arbeidsformer	184
Vidare beskrivelse av arbeidsprosessen	186
Planlegge – gjennomføre	186
Møter og stoppunkter	187
Verktøy som ble brukt	189
Erfaringer og vurderingar	191
Betydningen av formelle møter for refleksjon og læring	192
Betydningen av ubunden tid for refleksjon og læring	196
Tilrettelegging for læring i praksisfellesskapet på avdeling	197
Noen dilemmaer og utfordringer ved sentrering om ledergruppen	198
Veien vidare: noen muligheter og utfordringer ved samtidige prosjekter	199
Avslutning	202
Referansar	203

Kapittel 9

Aksjonsforskning på mange vis	205
Barnehagebasert kompetanseutvikling og barnehagen som en lærende organisasjon	
<i>Kjell Aage Gotvassli</i>	
Innledning	205
Utgangspunktet	206
Barnehagebasert kompetanseutvikling	206
Barnehagen som en lærende organisasjon	207
Aksjonsforskning	208
Kvaliteten i vårt forskningsprosjekt	209
Pålitelighet	210
Gyldighet	211
Generalisering	211
Transparens	212
Refleksivitet	213
Erfaringene	213
Erfaringer som resultat	213
Enkeltkrets- eller dobbeltkretslæring	215
Erfaringer med arbeidsprosessene	216
Avklaring av roller, oppgaver og ansvar	217
Forståelse av aksjonsforskning som arbeidsform	217
Bruke tid på valg av fokusområde - diagnose - knytte det til andre prosjekter	218
Aksjonsforskeren som fasilitator	219
Etablere en arbeidsgruppe - bredest mulig medvirkning	219
Kollektive arbeidsformer	220
Ledelse, prioritet og synlighet	221
Mestring som gir motivasjon	222
Bruk av verktøy	222
Stadige etiske vurderinger	223
Barnehagenes egen oppsummering	223
Avslutning	224
Referanser	225
Forfatteromtaler	227
Stikkord	229